

**A Brunszvik Teréz óvodai számítógépes
program első éve
2005. október**

Készítette: Prazsák Gergő
Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács Irodája

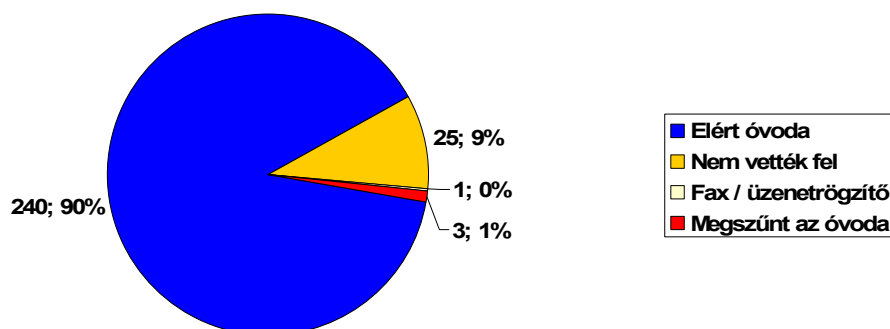
Bevezetés

A Brunszvik Teréz óvodai számítógépes program és az ahhoz kapcsolódó pályázati kiírás az Informatikai és Hírközlési Minisztérium gondozásában jelent meg 2003 nyarán. A program célja, hogy a hátrányos helyzetű települések óvodái olyan eszközökhöz jussanak, melyek segítségével a gyerekek játékos formában sajátíthatják el az információs kor kihívásaira adható válaszokat. A 269 nyertes óvoda 2004 nyarán kapta meg azokat az internet-szimulációs eszközöket, amelyek a hardveren kívül, szoftvert, valamint az óvodapedagógusok képzését is tartalmazta. Közel egy év telt el a gépek üzembe helyezése óta, így a korai tapasztalatok ma már értebb formában mérhetők fel. Annak ellenére, hogy tavaly a szakértők és a társadalom véleményeinek feltérképezése után is arra a megállapításra juthattunk, hogy a 18 éven felüli magyar állampolgárok többsége helyesli a programot, továbbá az óvodapedagógusok túlnyomó többsége ajánlaná más óvodák számára, valamint a szülők túlnyomó többsége pozitívan fogadta a programot (Prazsák 2004), az ellenkampány mégsem csitult. Ezért és természetesen a program monitorozása és továbbfejlesztése céljából idén október 6. és 14. között az IT KHT munkatársainak segítségével, ismételten felkerestük a nyertes óvodák pedagógusait és telefonon keresztül feltérképeztük a programmal kapcsolatos tapasztalataikat. A következőkben ennek a telefonos kutatásnak az eredményei kerülnek bemutatásra.

I. Elért óvodák, a kutatás módszere

Idén a kutatás módszerét egyértelműbbé tettük: a kevert, személyes és telefonos valamint faxon történő lekérdezés helyett a tisztán telefonos lekérdezést választottuk. A 269 nyertes óvodából 243-at sikerült telefonon elérni.

1. ábra. A telefonos kapcsolatfelvétel eredményei

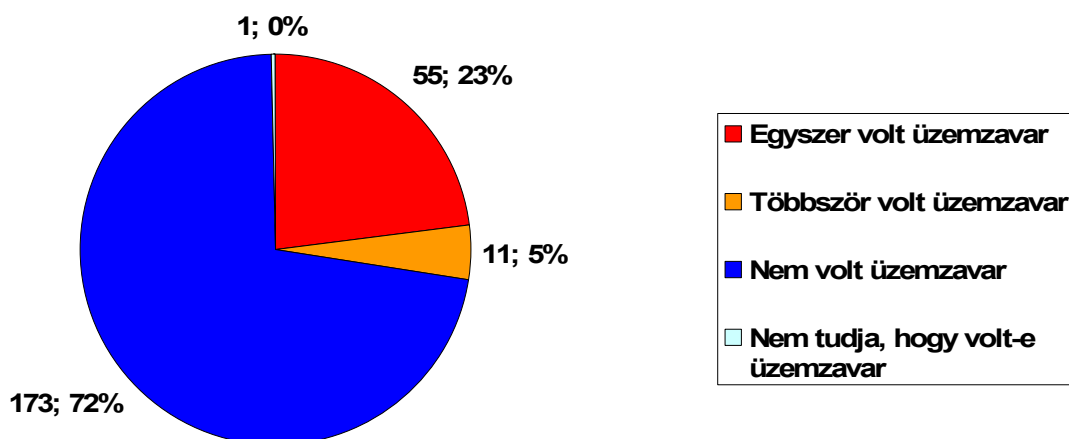

Amint az első ábráról leolvasható a 269 nyertes óvodából 240 óvodát sikerült érdemben elérni. Huszonöt óvodában nem vették fel a telefont, egy óvodában üzenetrögzítő készülék fogadta a hívást, három óvoda pedig megszűnt. A 240 eredményesen elért óvoda pedagógusainak többsége érdemben válaszolt a feltett kérdésekre, ezért a kutatás eredményei érvényesnek tekinthetők (természetesen az érvényesség valamelyest csorbul, hiszen 29 óvoda tapasztalatairól nincsenek információink).

II. A gépekkel kapcsolatban felmerült problémák

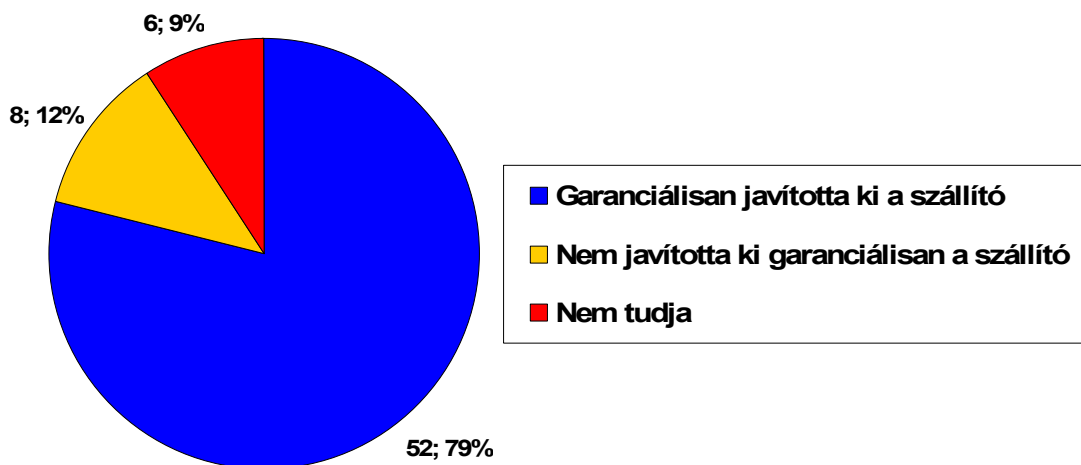
Az ellenkampány során felmerült érvek két típusba csoportosíthatók. Az érvek egyik csoportja a gépekkel kapcsolatos, az érvek másik csoportja azt kérdőjelezi meg, hogy szükség van-e kora gyermekkorban az információs társadalom eszközeivel való megismerkedésre. Az első csoportba tartozó érvek az elmúlt időszakban tovább szegmentálódtak. Egyrészt fennmaradt az a vonulat, amely a gépek közbeszerzésével kapcsolatos kérdéseket feszegette. Mivel a közbeszerzéssel kapcsolatos rendőrségi eljárás bizonyítékok hiányában megszűnt, ezért ezt a kérdéskört a továbbiakban nem érintjük. (Jóllehet vannak, akik tovább feszegetik a kérdést. Pl.: Magyar Nemzet Online, 2005. október 19.) Másrészt kritikák érték a gépek minőségét is. Ha ez valóban így lett volna, akkor az óvodapedagógusoknak, akik az elmúlt egy év alatt igen jól beépítették az óvodai élet mindennapjaiba a berendezéseket, biztosan észre vették volna.

2. Az eltelt idő alatt volt-e üzemzavar?

Amint a 2. ábráról leolvasható, az eltelt időszak alatt a megkérdezett óvónők többsége (72%) nem számolt be üzemzavarról. Azonban az eszközök ember által tervezett gépek, amelyek természetesen elromolhatnak. A megkérdezett óvodapedagógusok 28%-a számolt be arról, hogy volt üzemzavar a berendezés használata során, valamennyi megkérdezett között mindössze 5% volt azok aránya, akik egynél több üzemzavarról számoltak be. A meghibásodások többsége a fizikailag nagy igénybevételnek kitett egérrrel hozható összefüggésbe. A pályázat kiírója ugyanakkor gondolt a felmerülő üzemzavarok lehetőségére. Ennek köszönhetően az üzemzavart az esetek többségében garanciálisan javította ki a szállító.

3. Ha volt üzemzavar, a szállító garanciálisan kijavította-e azt?

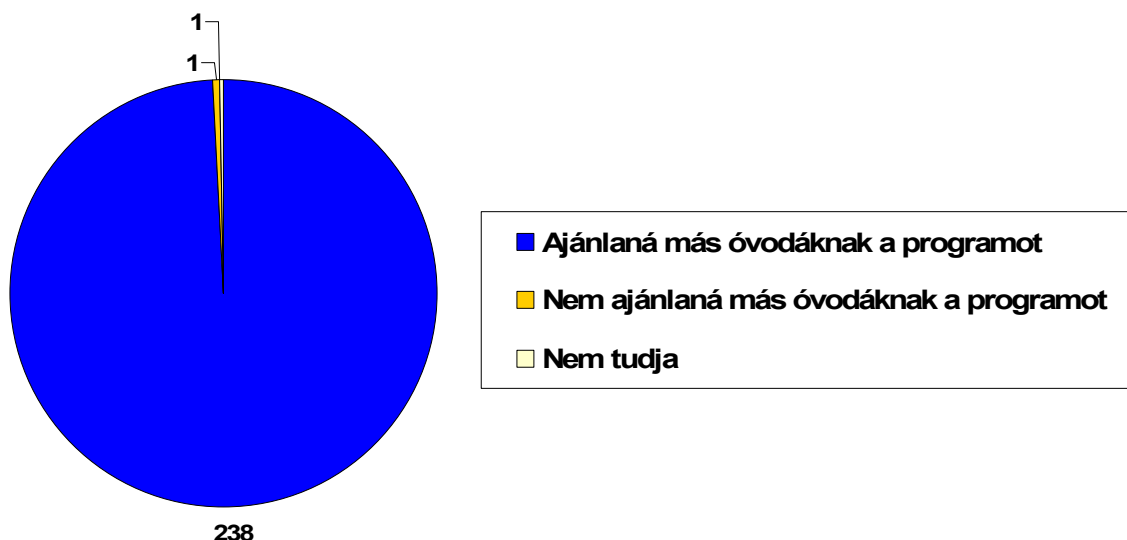

A 3. ábráról leolvasható, hogy az üzemzavarral terhelt 66 óvoda 79%-ában a szállító garanciálisan kijavította a meghibásodást. Mindössze nyolc óvoda számolt be ennek ellenkezőjéről.

III. A program további tapasztalatai

A gondosan végiggondolt elképzelésnek és megvalósításnak köszönhetően az óvodapedagógusok körében szinte teljesnek mondható a program támogatottsága.

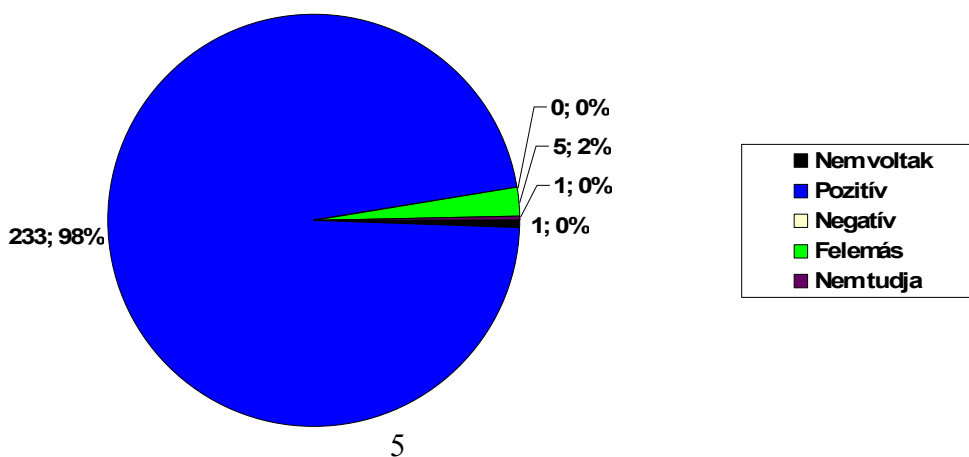
4. ábra. Más óvodák számára ajánlaná-e a programot?

A 4. ábra azt mutatja, hogy a 240 érdemben elért óvoda, megkérdezett óvodapedagógusainak elsöprő többsége (99%-a) mondta azt, hogy ajánlaná a programot más óvodák számára is. Tavaly novemberben ez az arány 97% volt (Prazsák 2004.). Tehát a program támogatottsága az óvodapedagógusok körében az elmúlt egy év alatt tovább növekedett.

És nem csak az óvodapedagógusok támogatják nagyobb mértékben a programot. A szülők is. Amíg tavaly 88% volt azon óvodapedagógusok aránya, akik pozitív fogadtatásról számoltak be, addig ez az arány 2005 őszén már 98% volt.

5. ábra. Milyenek voltak a szülői reagálások?

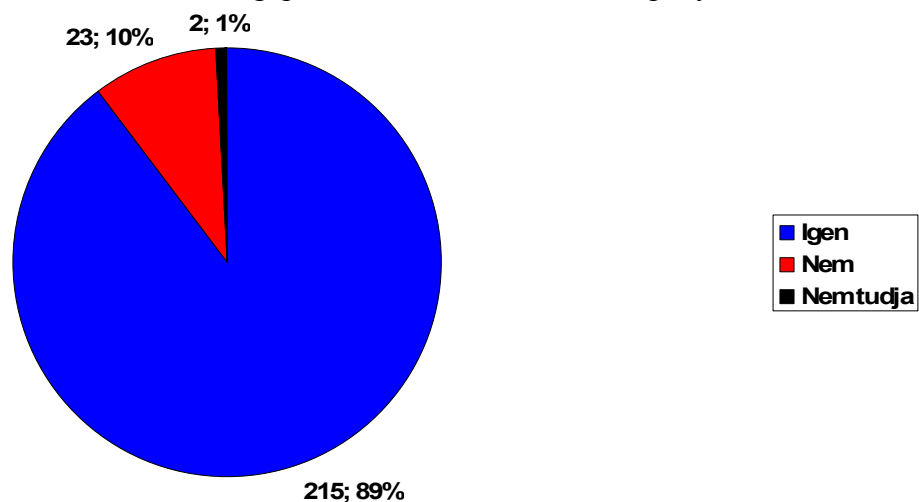
Amint az 5. ábra rendkívül jól mutatja, tulajdonképpen teljesnek tekinthető a program szülők általi támogatottsága. Mindössze öt esetben adták az óvodapedagógusok azt a választ, hogy felemás volt a szülők fogadtatása. Negatív szülői fogadtatásról egyetlen pedagógus sem számolt be.

Mindemellett az sem elhanyagolható tény, hogy a lakosság túlnyomó többsége (53%) tavaly szeptemberben támogatta a programot. Leginkább a falvakban élők tartották helyesnek, hogy a hátrányos helyzetű településeken számítógéphez jussanak az óvodák. (Prazsák 2004.)

Tehát a program támogatottsága szinte teljesnek mondható, mind a közvetlenül, mind a közvetve érintettek körében.

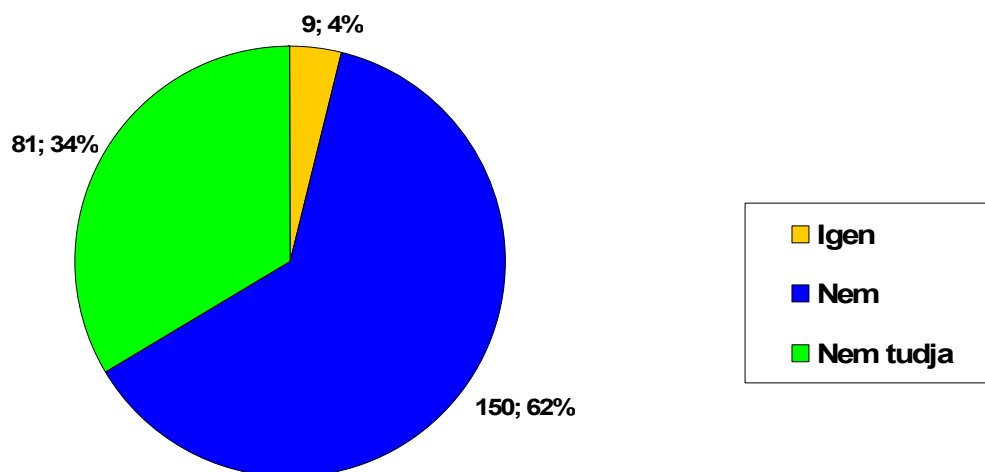
Ennek ellenére, főleg az óvodapedagógusok körében az ellenkampány célba ért. A megkérdezett pedagógusok többsége hallott a „kakaóbiztos” ellenkampányról.

6. ábra. Hallott - e a „kakaóbiztos számítógép” néven elhíresült ellenkampányról?

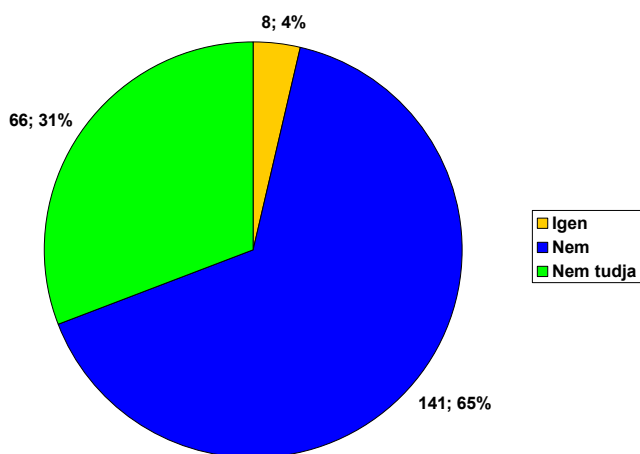
Amint az a hatodik ábráról jól leolvasható, a megkérdezett óvodapedagógusok 89%-a hallott az ellenkampányról, mintegy 10%-uk nem hallott róla. Ugyanakkor az óvodapedagógusok elenyésző kisebbsége helyesli azt.

7. ábra. Helyesli az ellenkampányt? (Valamennyi óvodapedagógus körében)

A megkérdezett óvodapedagógusok többsége nem helyesli az ellenkampányt, még akkor sem ha nem tudott róla korábban. Ez a tendencia pedig sokkal erősebb azok körében, akiknek volt már idejük arra, hogy átgondolják a kérdést, akik már korábban is hallottak az ellenkampányról.

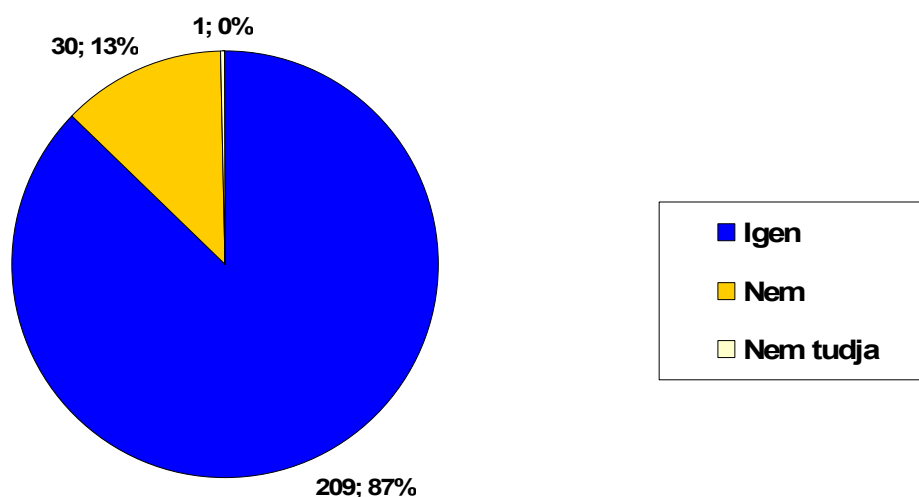
8. ábra. Helyesli az ellenkampányt? (Azok között, akik hallottak róla)

A 7. és a 8. ábra tanulsága, hogy érdemes beszélgetni a rendkívül jó szakértelemmel rendelkező óvodapedagógusokkal, mielőtt bárki is a program szükségszerűségét meg akarja kérdőjelezni. A program támogatottságának tendenciája a további kérdésekben is megfigyelhető.

Az óvodapedagógusok az internet-szocializációs eszköz további fejlesztését is szükségesnek tartják, amely alapvetően nem az eszköz hiányosságainak kijavítását, hanem a gépen futó készségfejlesztő programok bővítését takarja.

9. ábra. Igényli-e a munkaállomáson hozzáférhető programok bővítését?

A 9. ábrára pillantva megállapítható, hogy az óvodapedagógusok nemcsak elfogadják, hanem szervesen integrálják az óvodai életbe a berendezéseket. Ennek köszönhetően szükségesnek tartják további készség és képességfejlesztő programok telepítését. A megkérdezett óvodapedagógusok túlnyomó többsége (87%-a) további fejlesztéseket vár a szoftverek területén.

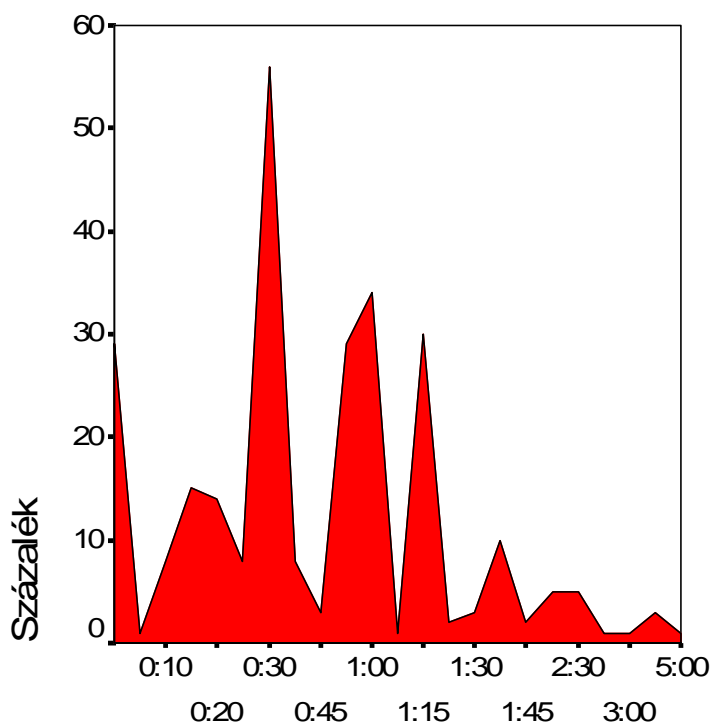
Azt is megkérdeztük a szakemberektől, hogy milyen jellegű fejlesztéseket várnak.

A megkérdezettek óvodapedagógusok többsége olyan programokat vár, amelyek a fejlesztik a gyerekek „értelmi” képességeit (26%) valamint „érzelmi” képességeit (19%), a megkérdezettek további 10%-a említette, hogy olyan jellegű bővítésekre lenne szükség, amelyek fejlesztik a gyerekek szenzomotoros képességeit. A megkérdezett pedagógusok közel 18%-a nevezett meg valamilyen környezettel kapcsolatos fejlesztési területet (környezetismeret, környezetvédelem, évszakok stb.). A megkérdezettek 8%-a említette, hogy a játékok terén lenne szükség bővítésre. 5% körüli volt a következő területek iránti bővítési igény: „rajzolás”, előkészítés a következőkre: „írás”, „közlekedés”, „matematika”. Ezek a területek éppen azok, amelyek a program elindítása előtt is a pályázat kiíróinak látókörébe kerültek a hazai és a nemzetközi tapasztalatok nyomán.

Az Egyesült Királyságban 2000-2001-ben lefolytatott vizsgálat a következő megállapítást teszi: „Az IKT korai gyermekkorban történő használata, növeli az oktatási

lehetőségeket. A megfelelő IKT alkalmazása felértékeli a megfontolt, felfedező játékot. Egyebek mellett bátorítja a beszéd, a kreativitás, a problémamegoldás, a kockázatvállalás és a rugalmas gondolkodás képességét. Mindez elérhető egy játékközpontú és rugalmas környezetben.” (John és Iram Siraj-Blatchford 2001:4) A magyar pilot programhoz kapcsolódó vizsgálatokban is hasonló eredményekre jutottak a kutatók. Síklaki István vezetésével longitudinális vizsgálatban figyelték meg a kutatók a gyerekek fejlődésében bekövetkező változásokat. Két csoportot hoztak létre: egy kísérleti és egy kontrollcsoportot. A kísérleti csoportba tartoztak azok a gyerekek, akik olyan óvodába jártak, amely a pilot program keretében hozzájutott számítógépekhez. A másik csoportban olyan gyerekek voltak, akiknek óvodájában nem volt számítógép. A vizsgálat eredményeit a következőképpen foglalták össze a kutatók: *„Vizsgálati eredményeink összességében azt mutatják, hogy az óvodások számítógép használata kimutatható teljesítményjavulást eredményez az iskolaérettség szempontjából releváns feladatok megoldásában. Ez a javulás azon gyereknél a leginkább pregnáns, akik előzetesen nem rendelkeztek számítógépes tapasztalatokkal, illetve akik az első felmérés során gyengébb teljesítményt mutattak.”* (Síklaki et al. 2003:62) A kutatók az iskolaérettségi tesztbateriát használták a vizsgálatban, amely rendkívül jól mutatatta, hogy a gyerekek képességei sokkal nagyobb mértékben fejlődtek a kísérleti csoportban. A számítógépek eleinte nehezen voltak integrálhatók az óvodai életbe. Egy év alatt az óvodapedagógusok megtanulták beilleszteni a foglalkozásokba a berendezéseket. A gépek kihasználtsága az egy évvel korábbi méréshez képest a duplájára nőtt. Míg 2004 őszén egy gyerek átlagosan 29,5 percet töltött hetente a munkaállomás mellett, addig 2005-ben ugyanez az érték valamivel több mint 54 perc volt, ami napi alig több mint 10 percnél felel meg.

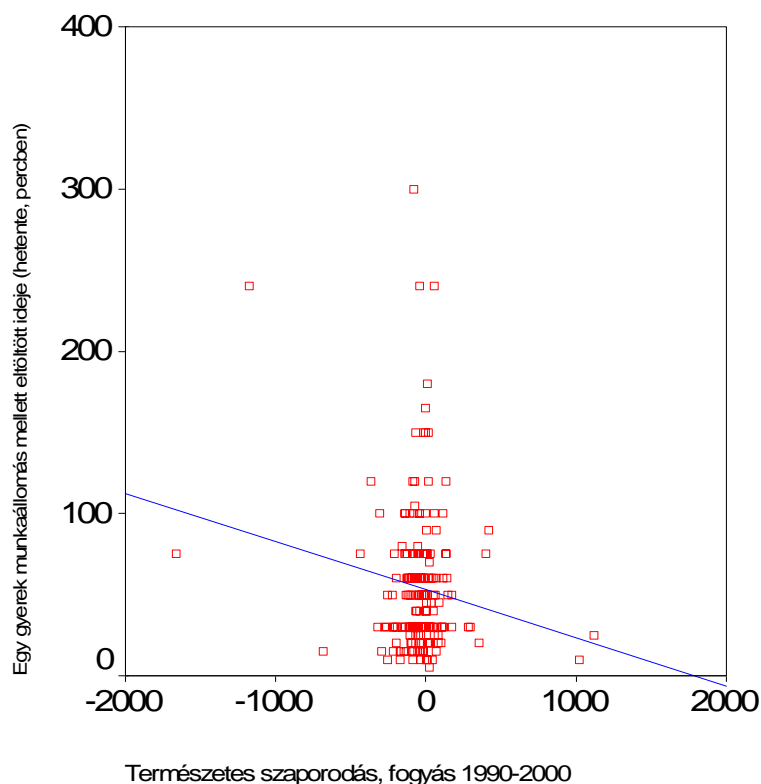
10. ábra. Egy gyerek egy héten átlagosan mennyi időt tölt a munkaállomáson?

A 10. ábráról leolvasható, hogy a leggyakoribb válasz a 30 perc volt. Mindössze egy esetben mértünk magas értéket, napi 60 percet. A 2004-ben mért értékekhez képest magasabbak az egy gyerekre jutó számítógép-használati idők. Az óvodapedagógusok közel húsz százaléka számolt be arról, hogy a gyerekek hetente kevesebb, mint 30 percet töltenek el átlagosan a munkaállomás mellett. Az óvodákba telepített internet-szimulációs eszközök integrálhatók az óvoda életébe. Természetesen a feladat eleinte nehézségeket okozhat, ezért van szükség olyan óvodapedagógusi módszertani képzésekre, amelyben a pedagógusok segítséget kaphatnak a gépek óvodai életbe történő integrációjához.

Érdekes megállapításokra juthatunk, ha összevetjük az előbbi mutatót és az adott településen az utóbbi két népszámlálás során mért demográfiai változásokat. A következő lineáris regresszióanalízis ezt mutatja. Statisztikai értelemben is szignifikáns az összefüggés, amely azt mutatja, hogy minél nagyobb egy hátrányos helyzetű településen a népesség fogyása, annál több időt töltenek a gyerekek a számítógép mellett az óvodában.

11. ábra. Természetes szaporodás, fogyás és a gyerekek munkaállomás mellett töltött ideje közötti összefüggés.

Számos kontextuális mutatót megvizsgáltunk annak eldöntésére, hogy mi határozza meg leginkább azt, hogy egy gyerek mennyi időt tölt a munkaállomás mellett. A legtöbb mutató esetében nem találtunk statisztikai értelemben szignifikáns összefüggést. Szó sincs például arról, hogy amelyik óvodában magas az egy óvodapedagógusra jutó gyerekek száma (tehát ahol nehezebb dolguk van a pedagógusoknak), ott több időt töltenek a gyerekek a számítógép mellett. De arról sem, hogy ahol sok a roma kisgyerekek, vagy ahol magas a munkanélküliség, ott többet töltenének számítógépezéssel a gyerekek. A 11. ábrán lévő összefüggés viszont valódi összefüggés. Azokon a településeken, ahol magasabb a népesség természetes fogyása, ott több időt töltenek a gyerekek a számítógép mellett. Tehát az óvodapedagógusok felismerték, hogy a népességszámban fogyatkozó hátrányos helyzetű településeken jó szolgálatot tehetnek azok az óvodába telepített korszerű infokommunikációs eszközök, amelyek segítségével a nyomorba született gyerekek olyan képességekre tesznek szert, amelyek későbbi életükben lehetővé fogják tenni számukra, hogy előnyös pozícióba kerüljenek a

munkaerőpiacon és ne kelljen szükségszerűen elvándorolni a településről ahhoz, hogy kiszakadjanak hátrányos helyzetükből.

A felmérésben azt is megkérdeztük, hogy mit lehetne javítani a programon. Minden harmadik óvodapedagógus azt mondta, hogy „semmit” (33%). A leggyakrabban megfogalmazott kérés a „bővíthetőség”. Azt szeretnék az óvodapedagógusok, hogy további bővítések legyenek elérhetőek a programok tekintetében. Ezenkívül több gépet szeretnének kapni. Négy esetben mondták azt a szakemberek, hogy lefagynak a gépek és jó lenne ennek a problémának a megoldása (Nagyér, Nemeske, Tataháza, Petőfiszállás). Az elért óvodák közel 5%-a szeretné, hogy CD meghajtóval bővüljön a gép. Négy esetben kértek magyar tartalmú bővítést a szakemberek, véleményük szerint a magyar anyanyelvre jobban kellene koncentrálni, vagy ahogy az egyik óvónő fogalmazott: *„kifejezetten magyar gyermekekre íródott újabb programok kellenének, formában és tartalomban kifejezetten a 3-6 éves gyermekekhez szólva”*. Több pedagógus is felhívta a figyelmet arra, hogy a „kukás” játék hibás, mert az ember az állatok között van. Mindemellett pedig arra is utaltak az óvodapedagógusok, hogy internet is kellene a gépekhez, valamint külön gép a pedagógusoknak. Az óvodapedagógusok közel 15%-a fogalmazta meg azt az igényt, hogy több ilyen gépre lenne szükség.

Megkérdeztük azt is, hogy melyek a program előnyei. A leggyakoribb válasz az volt, hogy kapott az óvoda számítógépet (20%). A program legtöbb előnyét a gyerekek fejlődése terén látják a szakemberek: *„memóriafejlesztés”, „képességfejlesztés”, „kooperációs és kommunikációs készségek fejlesztése”, „matematikai ismeretek”, „zenei fejlesztés”, „türelemfejlesztés”, „kreativitás fejlesztése”, „logikai fejlesztés”, „megfigyelőképesség fejlesztése”, „tájékozódás fejlesztése”, „hallásfejlesztés”, „interaktív”* voltak a leggyakrabban emlegetett szavak.

IV. Összegzés

A felkeresett óvodák egyértelműen pozitív véleményeket csatoltak vissza a programmal kapcsolatban. Ezért van az, hogy óvodánként átlagosan 65, összesen több mint 15.800 gyerek használta már az óvodákban a munkaállomást. Mind a szakemberek, mind a szülők, mind a lakosság pozitívan fogadta a Brunszvik Teréz programot, semelyik társadalmi csoport esetében nem voltak statisztikai értelemben számottevők az ellenzők véleményei.

Hivatkozások:

John és Iram Siraj-Blatchford. Kidsmart Phase 1 UK Evaluation 2000-2001. Final Project Report. www.ioe.ac.uk/cdl/datec/finawebCopy.pdf

Magyar nemzet Online. Rogán: politikai döntést hozott a rendőrség. 2005. október 19. www.mno.hu

Prazsák Gergő. A Brunszvik Teréz óvodai számítógépes program fogadtatása. 2004 november. www.ihm.hu

Síklaki István et al. A Brunszvik Teréz program hatása a gyermekek fejlődésére és fogadtatása az óvodákban. 2003 május. www.ihm.hu